

Kako su drugi pjevali o Crnoj Gori

Ivan Vazov (1850-1921):

OSLOBOĐENJE – CRNA GORA

I

Zemljo crnogorska,
poštujem te,
zemljo siromašna, gorska
zemljo turkoborska,
klanjam ti se!
Pozdravljam tvoje
gole krše, planine i klanace
i u njima junake,
što ih rađaš ti.
Sirota si, neplodna,
tužna naizgled,
divlja, neprohodna
ali si slobodna
zemlja na tom svijetu.
U tebi na bleje
bezbrojna stada,
ruže ne cvjetaju,

grozdovi ne zriju
po tvojim brdima.
Zlatne svile
u tebi nema,
kao moja zemlja
ti nisi bašta
sa rascvjetanim cvijećem.
Ništa te ne krasí!
Tu samo lista
lovor po stijenama,
koliko đevojke da
vijence ispletu.

II

Bogatih gradova
ti nemaš,
zlatnim spomenicima,

i mermernim palatama
ti se ne dičiš.
No, svaki tvoj vrh, klanac
i svaka stijena
svjedoci su bezbroj bojeva
i slavnih djela.
Tebe ne prlja
ni tirjanin ni rob.
Neprijatelj u tebe ne ulazi,
uđe li - tada
ti mu postaješ grob.
Turčin drhti,
prestravljen, posramljen,
brojem je htio tebe da nadvlada.
No, vječno prkosi
snježni Durmitor!

(Preveo Goran Pajović)

Velika imena svjetske beletristike posvećivala su Crnoj Gori svoja djela. Ti ambasadori kultura svojih zemalja pronosili su tako crnogorsko ime širom svjetskih meridijana. Slavljena je crnogorska sloboda, ljepota, hrabrost, čojstvo i junaštvo i sve ono što Crnu Goru čini upravo onakvom kakva je kroz istoriju bila i kakvom su je, između ostalih, i doživljavali i slavili svjetski literati.

Jedan od njih, nepravedno zaboravljen, je i, kako se često ističe „najveći bugarski književnik“, Ivan Vazov (1850-1921). Ivan Vazov je napisao prelijepu poemu o Crnoj Gori koja se zove simbolično „*Oslobođenje – Crna Gora*“.

Ivan Vazov je poemu napisao ratne 1876. godine, neposredno nakon što su Crnogorci porazili višestruko brojniju tursku vojsku u slavnom boju na Vučijem dolu, što je snažno odjeknulo čitavim Balkanskim poluostrvom i bilo veliko nadahnuće i podstrek daljoj borbi porobljenih balkanskih naroda za slobodu.

Ivan Vazov je i sam bio borac za oslobođenje svoje otadžbine od turske okupacije. U ranoj mladosti pristupio je pokretu za oslobođenje Bugarske od Turaka. U njegovoj prebogatoj biografiji stoji da je pisao pjesme, pripovjetke, romane, drame, kritike, putopise ... U poeziju je unio refleksije savremenog čovjeka, obogatilo poetsku riječ, a tema mu je (tada aktuelna) borba za oslobođenje Bugarske od osmanske okupacije. Napisao je, prema zvaničnom mišljenju, najbolji bugarski roman „*Pod jarmom*“ koji opisuje događaje uoči oslobođenja njegove zemlje 1878. godine. Iako je prošlo bezmalo vijek od njegove smrti, Ivan Vazov se smatra jednim od najvećih pisaca bugarske književnosti. Često ga nazivaju i „narodnim pjesnikom“ i „patrijarhom bugarske književnosti“. On je plodotvorno prisutan u sva četiri književna perioda i autor je najobimnijeg bugarskog spisateljskog štiva, sabranog u dvadeset dva toma! Nastavljač je preporoditeljskog etnocentrizma, a njegova privrženost otadžbini ponekad prerasta u zaslijepljenost.

Crnoj Gori i Crnogorcima pripala je velika čast da je njihovu slavu opjevao jedan Ivan Vazov, a nama je veliko zadovoljstvo što ga danas, stoljeće kasnije, ponovo vraćamo u crnogorsko istorijsko i književno pamćenje za vječnost i na ponos i Bugara i Crnogoraca, odnosno i Bugarske i Crne Gore – bratskih naroda i država.

Nenad Stevović